

homlokzatára jutott, nagy, a nemzet művelődésében igen nagy fontosságot tulajdonítottak ama a szakoknak, a melyekért mi lelkesedünk.

És igaz, mély megindulás fog el bennünket, ha arra gondolunk, hogy a legtöbb, a legtisztább, a legmelegebb fényt abban az időben épen annak a neve sugározta ki az Akadémiából, mely névnek Nagyméltóságod az örököse. Ez a fény messze elhatott, addig, a meddig a civilizáció terjed; de legmelegebb sugarait mégis a haza fogta fel, és felfogta épen akkor, a mikor az életet ébresztő meleg után a nemzet a legjobban áhitozott.

S hatásukra élet gerjedt. Most már élet van a hazában, minden téren; de hogy az élet egészséges fejlődésre vezessen, világosság, sok világosság kell még ahhoz.

A társulat minden tagjának szívéből olvasom ki a kívánságot: Legyen Nagyméltóságod működése az, mely ezt a világosságot szétáraszsza. És adja Isten, hogy Nagyméltóságod az eszmék diadalát boldogságban érhesse meg.

S midőn végül arra kérem Nagyméltóságodat: fogadja kegyesen a mai ünnep emlékeül ezt a mi neveinkkel teleírt fasciculust, a társulat összes tagjainak még egy kérését is hátorkodom előadni: Ne hagyja el Nagyméltóságod társulatunkat, maradjon elnökünk ezentúl is. Nem úgy értjük kérelmünket, hogy annyi munkáját, gondját mernők társulatunk javára kívánni, mint eddig: jól tudjuk, hogy Nagyméltóságodat immár az egész ország gondjai terhelik, hogy minden munkás órája nagy érdekek szolgálatában múlik el.

De vannak, lesznek pihenő perczei is. Ezekben gondoljon Nagyméltóságod mi reánk, a mi szerény társulatunkra s jöjjön el körünkbe meggyőződni, vajjon híven kitartunk-e amaz eszmék szolgálatában, melyek ápolását társulatunkra bízta.

S ha Nagyméltóságod tapasztalata mi reánk nézve kedvező lesz, ne vonja meg tőlünk jóindulatát.

*

E szavak elhangzása után ő Nagyméltósága a jelenlevők zajos éljenzése között a következő beszéddel foglalja el az elnöki széket:

Mélyen tisztelt Mathematikai és Fizikai Társulat!

Avval, hogy itt oly nagy számmal megjelentek, azzal, hogy hozzám nem annyira magasztaló, mint inkább barátságos szavakat intéztek, örömet kívántak nekem okozni. És én nem tagadhatom, bevallom szíves örömet, hogy igazán nagy örömet is okoztak. Örvendek, hogy a Mathematikai és Fizikai Társulat, melynek alapításához én is hozzájárulhattam valamivel

fennállásának négy éve alatt azzá fejlődhetett, a mi ma, hogy tagjainak száma szaporodott s folyton szaporodik; hogy tagjainak szívében az egyetértés, mely minden társulat fennállására és gyarapodására szükséges, nagyra növekedett és nem szűnt meg soha az igazi lelkesedés a tudományos, a kulturális célok iránt.

De a mikor ezen örömről szólok, a melyet nekem most okoztak, nem tagadhatom el azt sem, hogy ezen öröm mellett, mint minden földi öröm mellett van valami fájdalom is; valami abból a fájdalomból, melyet érez az, a ki a megszeretett otthont, a melyben nagyra nőtt, a melyben soká dolgozott, elhagyni kényszerült és a melyet azután később, bár mint szeretett vendég, de mégis csak mint vendég láthat meg. Hisz ez a terem nekem otthonom, kedves otthonom volt, most pedig csak vendégül jelenek meg benne.

Önök uraim ismernek engem jól, hiszen eddigi pályatársaim, nagyrészt régi barátaim; azért tudják azt, nem szükséges, hogy részletesen kifejtsem önök előtt, hogy nem a nagyravágyás, nem a hatalom után való törekvés volt az, a mely arra indított, hogy jelen állásomat elfoglaltam. Tudják, hogy erre is ugyanazon törekvés, ugyanazon célokra való törekvés indított, a mely az előtt vezérelt; az a törekvés: hogy hazánknak a tudomány szolgálatában munkása legyek.

Előbb azok közé tartoztam, kik a tudomány művelését maguk eszközlik; magam fogtam meg mintegy azon szerszámokat, ást, kapát, a melylyel a tudomány földét művelik. Most más feladat áll előttem, a melynek célja mégis a régi maradt, bár teendőm más; az t. i., hogy egyengessem az útat azoknak, a kik ezen tudományos föld művelésében dolgozni kívánnak.

Mostani foglalkozásom mellett, mostani állásomban, a mikor a miniszteri székből ülök, részrehajlónak lennem nem szabad; nem szabad részrehajlónak lennem nemcsak egyének, de tudományszakok iránt sem. A miniszteri székből nem szabad, hogy csak physikus legyek. Hanem hiszen, a mint az előttem szóló is mondta, a munka közben vannak pihenő órák is; és ezen pihenő órákban engedjék meg, hogy ismét ide jöjjek és akkor ismét a régi physikus, mint régen, ismét az Önök körében jó barátjuk maradhassak.

Már most szívből jövő köszönetemet mondom ki az ünnepeltetésért és

a barátságos jóindulatért, a melyet irántam tanusítottak. Engedjék meg, hogy, mint régen, ezen elnöki székemet elfoglalhassam, hogy újra együtt hozzáláthassunk azon munkához, a mely minket eddig is egyesített.

*

S most térjünk át a munkára. — A mai ülés második tárgya a tanulók matematikai versenyéről szóló jelentés s a díjak kiosztása. Felszólítom az ügyvivő titkár jelentésének előterjesztésére.

Bartoniek Géza ü. titkár jelentése a következő:*

Mélyen tisztelt Matematika és Fizikai Társulat!

A választmány f. é. június hó 22-én tartott ülésén azzal bízott meg, hogy a hazai középiskolákban a lefolyt tanévben érettségi vizsgálatot tett tanulók között rendezendő országos verseny ügyében a szükséges intézkedéseket megtegyem.

Szerencsém van jelenteni, hogy a versenyre szóló felhívást az összes hazai teljes középiskolák igazgatóinak megküldtem, azzal a kérelemmel, hogy azt az abiturienteknek tudomására hozni szíveskedjenek.

Bár oly időben vették a felszólítást, a mikor a legtöbb helyütt a tanulók már elszéledtek volt s az évvárás teendőivel legjobban voltak elhalmazva, az igazgató urak méltányolták a társulat törekvését s gondoskodtak róla, hogy a versenyre hívatottak a felszólításról értesüljenek. Tudomásom van róla, hogy több igazgató magánlevélben hívta fel az intézet volt tanítványait a versenyben való részvételre.

Az igazgató urak buzgalmának s a napi sajtó készséges támogatásának köszönhető, hogy a verseny felől az érdekeltek jókor értesülhettek.

A kitűzött határidőig, szeptember 8-ig összesen 67 érettségit tett tanuló jelentkezett.

Ekkor az elnökség megállapította a verseny tételait s a verseny megtartását szeptember hó 17-re, d. u. 2 órára tűzte ki.

A kitűzött időre a jelentkezők közül Budapesten 48, Kolozsvárott pedig 6 kezdő főiskolai tanuló jelent meg.

A társulat részéről Budapesten a verseny helyén megjelentek: König Gyula és Schmidt Ágoston alelnökök, Balog Mór, Beke Manó, Csillag Vilmos, Fröhlich Izidor, Gruber Nándor, Kürschák József, Nagy Dezső, Tangl Károly, Tötössy Béla, Wagner Alajos, Wittmann Ferencz t. tagok, végre Bartoniek Géza, Rados Gusztáv titkárok, Kopp Lajos és Kövesligethy Radó jegyzők.

Kolozsvárott a verseny ugyanabban az időben Farkas Gyula, Pfeiffer

* Az ülésen időkimélésből csak rövid kivonata adatott elő.